

CELEBERRIMÆ SCIENTIARUM
ACADEMIÆ PARISIENSI,
DEDICAT, VOVET, ET OFFERT

OBSEQUENTISSIMUS J. F. C. MORAND, S. F. M. P. R.

QUÆSTIO MEDICA,

QUOD LIBETARIIS DISPUTATIONIBUS
manè discutienda in Scholis Medicorum, die Jovis decimo-
tertio mensis Novembris, anno M. DCC. XLIX.

M. JOSEPHO-EXUPERIO BERTIN;
Supremi Valachiæ & Moldaviæ Principis Medico ordinario,
& Regiæ Scientiarum Academiæ Socio veterano, Doctore
Medico, Præside.

An specificum Viperae morsus Antidotum, Alkali volatile?

I.

ENENA, Græcis τοξίνα, φάρινα etiam, sed
deleteria, ea omnia non immeritò dixeris, quæ
sub parvâ mole, vel intus assumpta, vel extus ap-
plicata, naturalem corporis statum, brevi nunc,
nunc tardius destruunt. Triplex venenorum genus
pro triplici naturæ regno. Quæ vegetabili ortum debent, ob ro-

A

dentem vel *causitiam* indolem, ut Aconitum, aliaque plura, vel ob vim inspissantem, narcoticamve, noxia deprehenduntur. Ex mineralibus venena, acidæ plerumque sunt indolis. Quæ ex animalibus depromuntur, valdè subtilia sunt, & morfu vel puncturâ potissimum irrepunt; hinc promptius per varias partis læsæ contractiones, vascula minima, indè massam sanguineam permeant. Quid igitur mirum, si spiritibus animalibus permixta materies venenosa, fibrillas nerveas dolorificè admodum pungat, convulsiones à vividiori, & inordinato spirituum motu, citius excitet, omnes humores inficiantur, totumque corpus contagione labefactetur? Cujuslibet veneni non eadem est sævitia, non idem malignitatis gradus; alia magis, alia minùs sæviunt. Ut diversa est partium corporis structura, sic pro diverso pariter subjectorum habitu discrepant venena; quàm multiplex ac diversa latentium humorum conditio, tam dissimilis indè exorientium symptomatum ratio. Non omnes æquè vehementer eodem veneno afficiuntur, quidam levius, violentius quidam, quidam citius, tardius quidam. Inter animalium venena, non infimum obtinet locum Viperæ venenum, cujus etiam non eadem est in omnibus Viperis, & corporibus, energia, non eadem in omnibus Regionibus, calidioribus, frigidioribusvè sævitia; imò etiam, ex pluribus Physicis, pro animalis, plùs vel minùs irati, mole, colore, & sexu, varios sortitur eventus Viperæ morsus. Non ergò omni fidas remedio, sed specificum quasi habeas illud, quod tutissimo, citissimo, minùsque injucundo donabitur effectu.

I I.

INTER veneniferos Serpentes, Viperæ, cui vivi quos parit foetus suum dederunt nomen, animal est in totum perniciosissimum, inquit, *Amatus Lusitanus*. In Hieroglyphicis etiam Ægyptiacis, periculosissimum quodlibet significat. Pluribus de ipsius Anatome & Historiâ, ad præsens institutum non pertinentibus omisiss, unum ex utrâque maxillæ superioris parte, ab ipsomet ortu obtinet aduncum dentem Viperæ, qui peculiari actione musculari, cum maxillæ superioris ossè exteriori, antrorsum protruditur. Basi illius ossis affigitur vesicula flavo liquore plena, cui annectitur *ductulus* excretorius, sibi

3

musculosis, & in longum & in circulum protensis (a), mu-
 nitus, quarum ope è vesiculâ exprimitur succus, ab acuto,
 & fistuloso dente in inflictum vulnus stillans. Tanquam
 mera salivalis materies, à quibusdam accipitur ille liquor (b)
 cùmque absque ullo incommodo non gustatus duntaxat,
 deglutitusque pluries fuerit, sed sanguini etiam per aperta
 recentis vulnere vasa permixtus, hunc venenatum esse ne-
 gant, & à solis iratæ Viperae concitatis spiritibus, omnem
 symptomatum syndromen repetunt. Qui morsus Viperae ef-
 fectuum aetiologiam rimari voluerit, dentes partesque vici-
 nas perscrutetur, hinc mali sedem, fontemque deteger.
 Quærenti verò, quamnam sit talis veneni natura, à Vipera
 demorsus inspicendus proponatur. Acute dolet pars læsa,
 incalcescit & rubet, gangrenæ prænuntius succedit livor,
 vicinæ partes brevissimè intumescunt; his accedunt lan-
 guor, totius corporis debilitas, pulsus celer, debilis tamen,
 & intermittens: convulsivos motus, frigidus comitatur
 sudor, supervenit icterus, depascens dolor regionem um-
 bilicalem occupat: excitantur nausæ, biliosæque evomun-
 tur materies. Quanquam autem periculi sit plenus Viperae
 morsus, non tamen trucidat semper; citius aliquando ocu-
 lve apparent symptomata, & pro gradu quo cor & cerebrum
 virus penetravit, pro tempestatis, demorsi, mordentis,
 temperiei, sanguinis Diatheseos, victus, aliorumque simi-
 lium ratione, plus vel minus exacerbantur. Sic explicabi-
 tur quomodo plura animalia post morsum spontè curata fue-
 rint; quomodo semetipsum à Vipera vulneratum, coram
 illustrissimâ Scientiarum Academiâ Parisiensi, intra breve
 tempus curaverit D. Charas. Non tamen absurdè concludam,
 mortem ostia pulsare, nisi remedia tempestivè adhibeantur.
 Sed quodnam medicamentum, tot & tantos compescet
 tumultus? Illud erit, quod & poros aperire, & sudoris
 beneficio, per patentia cutis ostiola, venenosam eliminare
 materiam poterit.

(a) MEAD. de Vipera.

(b) D. CHARAS, Regiæ Scientiar. Academ. Socius.

QUANQUAM nemini accuratè nota sit, & perspicua veneni Viperini indoles, de eo tamen à posteriori, ratiocinari licet; 1°. Ex frigore morsum affligente, ex pulsu cum quâdam mollitie debilitato, affici fluida, injectoque succo deturbata inspissari, suspicandi locus est. Assertum confirmant biliosi vomitus, symptomaticus icterus, dolores abdominis; 2°. Genus nerveum affectum designant motus convulsivi. Quomodò autem excitantur? quæstio sanè difficilis, & ex nervorum structurâ, cùm innotescet, faciliè forsân, eruenda. In his curandis infinita propè à Neotericis instituta fuerunt experimenta. Notum est omnibus qui Viperas colligunt, Viperinâ axungia vulnere citò applicatâ, omnes ab hoc morsu futuros eventus præverti; hoc specificum laudibus effert clarissimus Anglus (a). Ferrum, ad eum caloris gradum qui vix tolerari potest calefactum, applicatumque parti, tanquam eximium in hoc morbo, comprobatumque experimentis remedium prædicat D. BOYLE. Apud Americanos, pulvere pyrio super parte demorsâ accenso; apud Venatores Pictaviensès, quarumdam decoctione plantarum, levique partis læsæ scarificatione, nulla habetur præstantior Viperæ morsus medela. Ab antiquioribus, Viperinæ partes coctæ, felicissimè exhibebantur. Tanquam certissimum antidotum ab Anglis celebratur oleum simplex Olivarum (b), sed à viris spectatissimis in dubium revocatur hujuscè Pharmaci vis & energia. Ignis, caustica, ligaturæ, junctæque scarificationi cucurbitulæ, ut plurimum adhibentur. Aqua Muriatica, spiritus Vini Camphoratus, aut spiritus Theriacalis, vulnere promptius scarificando, emplastroque vesicatorio cum Theriacâ, oleo Succini & Castorei simul mixtis obtegendo, calidè applicantur. In deligatione, vulnus oleo Scorpionum, Rutæ, Chamcemeli, balsamoque Peruviano illinitur. Curationem absolunt Alexiphar-

(a) MEAD, Lib. de Venen. Anglic. p. 29.

(b) VATERUS, Dissertat. de novo Antidoto adversus Viperar. mors.

5

maca, diversæ præparationes Viperinæ, & omnia quæ cor ad celeriores vibrationes stimulando, naturæ conatum juvare poterunt. Hinc sudorifica, & cardiaca, poris aperiendis æqualiter habilia, promiscuè usurpantur. Nec silentio prætermittenda Theriaca, quæ ex suâ ad Venena omnia, imprimis verò morsus Viperarum efficaciam, nomen obtinuit. Sed nullum Alkali volatili datur rutius, jucundius, certiusque remedium.

I V.

SAL volatile, omnium medicamentorum nobilissimum, spiritibus quibus turget sanguis analogum, hos recreat, reficit, & nifum, quo noxia quæque amoliri conantur, roborat, intimasque corporis partes subit celerrimè, occlusas venarum scaturigines, meatus coherentes aperit, humores concretos dissolvit, noxiosque per corporis emunctoria eliminat. Pro diversâ vulnerum & injecti veneni ratione, quantitate, qualitate diversimodè vim suam exeret Sal volatile, nunc citius, nunc tardius, pro variâ succorum inspissatorum indole, pro vario inspissationis gradu, sed semper felicissimo cum successu, si statim & sæpiùs exhibeatur. Hujusce Pharmacii in eo casu virtutem nunquam satis commendandam demonstravit experientia, teste celeberrimo Bernardo DE JUSSIEU. Vir quidam, (*) Regium Professore unâ cum frequentissimis rei Herbariæ studiosis, in agris comitans, dum Angues venabatur, in Viperam, quam primâ facie Colubrum autumavit, fortuito incidit. Hunc infelix heu! ex unâ in alteram manum securus trans mittebat. Irâ ferox Anguis, occupat hanc morsus, lethiferamque eructat saniem, longis amplexibus alteram implicat, triplicique demum sauciat vulnere. Dolore, & intumescentiâ quæ saucios artus brevi occuparunt impulsus, undè doctrinam, hinc etiam malis medicinam quærit. Extremâ carpitur caudâ Serpens, & peritissimo defertur Magistro qui Viperam, non Colubrum pronuntiavit, nullâque relictâ morâ, alkali volatile liquidum, deinde sal volatile, intus & extrus adhibuit. Quamvis citissimè appositum fuisset remedium, gravissima nihilomi-

(*) Mense Jul. ann. 1747.

nus exorta sunt symptomata. Brachia subitaneo tumore, horrendam in magnitudinem assurgunt, undè ligaturæ ex consilio cuiusdam primùm admotæ, solvuntur. Nauseæ vehementes, nec non animi deliquia accedunt. Quo pernoctandum erat, agrum recto tramite tres deduxerunt Philatri, & Alkali volatile guttatim in vino mixtum, sæpè sapiùs propinandum exhibebant. Lecto compositus, jusculum, cui Alkali volatile adjunxerunt, sorbuit, & paulò post, delirio levi & ciborum ingestorum vomitu correptus est. Ad dolores & torpores in brachiis levandos, vulnera, & partes inflatæ, oleo Olivarum, & sale Armoniacali, hæc nocte sapiùs illita fuerunt. Demum post largos sudores meliùs se habuit agrotans, & sex horis elapsis ita convaluit, ut postridè, arva nobiscum, primâ luce petierit. Per plures deindè dies extus repetito sapiùs illitu, intus sale volatili usus est. Equè salebriter, eodem ferè processu, pari casu, adhibuit spiritum volatilem Viperæ, Doctor Medicus D. YVON, qui supra dicti eventus testis fuerat.

V.

EXULET ergò tanta medicamentorum sylva, quæ nihil ad distinendam agrotantium salutem, & ad Præcos rationalis, & efficacis incrementum remorandum deterius inveniri potest (a). Ad pauciores selectorum numerum redigatur innumerabilis apparatus. A curatorie methodi simplicitate, curati securitas (b). Permultis & compositis indicationibus, sapiùs pauca & simplicia sufficiunt medicamenta. Eò salubrius est Pharmacum, quòd plurimum & valdè compositorum vires in se solo contineat. Alkali volatile, tenuissimis suis & valdè perniciousis particulis, exiles canaliculos facillè permeat, naturæ laboranti juvamen affert; si quid inest liquoribus, tenax, viscidum, ac solidorum oscillationibus inobediens, illud alkalium ope totidem cuneorum instar dividitur, atteritur, comminuitur. In fibrarum elatere, & liquorum fluxilitate restituendis, præcipua

(a) HOFFMAN, Med. rat. System. Tom. 3. Sect. 2. Cap. 3.

(b) Thesis D. LE THIEULLIER.

hujus morſus curatio verſatur. Hæc omnia alkali volatilis uſu aſſequeris : partes ſolidas quas præterlabuntur fluida, ad motum excitat, actuoſis particulis ſanguinem exagitat, & diſſolvit, vaſorum Syſtolen adauget, Diaphoreſim promovet, & ſudores. Forſan objicies, ſanguinem in patellâ effuſum, ab alkalibus pluribus tùm fixis, tùm volatilibus oleoſis inſpiſſari (c), ſed hic effectus, ex ærearum partium miſcelâ oriri poteſt. An calorem quo pollet hocce medicamentum, noxium ſupponeres? Nonne ſemina quædam, & fructus nonnulli, acrius os afficiunt, & tamen ſalubre ſanguinis fervori frænum injiciunt; ſic ſemen Cardamomi, maſticatum, calido licet donetur ſapore, ſitim nihilominus, in ore ipſo ſalubriter extinguit. Quid plura? Hujus medicamenti vim aſſerit experientia, quapropter ne dubites concludere :

(c) Chym. BOHRAAV. Tom. 2. p. 239.

Ergo Specificum Viperæ morſus Antidotum, Alkali volatile.

DOMINI DOCTORES DISPUTATURI.

M. Ludovicus - Guillelmus le Monnier, Conſiliarius Medi- cus Regis ordinarius, Regi- que Nijoſcomii San Germani- in-Layâ, Regiarumque Fran- ciæ, Londinenſis ac Beroli- nenſis Academiaſum Socius.	M. Gedcon de Rabours.	M. David Vaſſe.
M. Joſephus Exuperius Bertin, Alſus Preſes.	M. Laurentius Ferret.	M. Andreas-Joſephus Seron.
M. Carolus Dionis.	M. Joannes-Jacobus Belle- teſte.	M. Thomas - Renatus Gaſ- nier.

Proponebat Pariſiis JOANNES - FRANCISCUS-
CLEMENS MORAND, Pariſinus, Saluberrimæ
Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, A. R. S. H.
1749, à ſextâ ad meridiem.